

บทความวิจัย

เรื่อง ปรัชญาและแนวคิดเอเชียตะวันออกในภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง The Matrix

โดย

นายกิตติพงษ์ เลิศบรรลือชัย

รหัสนักศึกษา 05580581

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของสาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อบทความวิจัย	ปรัชญาและแนวคิดเอเชียตะวันออกในภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง The Matrix
ผู้เขียน	นายกิตติพงษ์ เลิศบรรลือชัย
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์พิพัฒน์ สุยะ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องปรัชญาและแนวคิดเอเชียตะวันออกในภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง The Matrix มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและวิเคราะห์แก่นแนวคิดทางปรัชญาของภูมิภาคเอเชียตะวันออกที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องนี้ โดยมีวิธีการศึกษาจากการชมภาพยนตร์เรื่อง The Matrix และภาพยนตร์ภาคเสริมเพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องและเก็บประเด็นทั้งหมดได้ จากนั้นศึกษาแนวคิดปรัชญารวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ผ่านหนังสือและข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิจัย และนำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นบทความวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix มีเนื้อหาที่นำเสนอแนวคิดและปรัชญาจีนและญี่ปุ่นผ่านฉาก บทสนทนาและการกระทำของตัวละคร แม้กระทั่งสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ได้อย่างน่าสนใจ และจุดประสงค์ของการถ่ายทอดภาพยนตร์เรื่องนี้ของผู้กำกับ อันสะท้อนให้ผู้ชมได้เห็นประเด็นเรื่องหนทางในการดำเนินชีวิตภายใต้กรอบศีลธรรม จริยธรรม และความรักที่มีต่อกันของมนุษย์ เพื่อดำรงอยู่และเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดจากปรัชญาตะวันออกมาผสมผสานปรัชญาตะวันตกได้สอดคล้องและกลมกลืนเป็นอย่างดี

คำสำคัญ : ปรัชญาตะวันออก, ภาพยนตร์ฮอลลีวูด, ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “ปรัชญาและแนวคิดเอเชียตะวันออกในภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง The Matrix” เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

งานวิจัยชิ้นนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์พิพัฒน์ สุยะ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยที่ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา แก่ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัยชิ้นนี้ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อน ๆ ที่ให้คำปรึกษา เสนอแนะ รับฟังปัญหา ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา จนเป็นแรงผลักดันให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้มีสนใจ หากมีข้อบกพร่องประการใดก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

กิตติพงษ์ เลิศบรรลือชัย

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญรูปภาพ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 จุดประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	2
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.6 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
บทที่ 2 ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix.....	10
2.1 ที่มาและแรงบันดาลใจของผู้กำกับภาพยนตร์.....	10
2.2 เนื้อเรื่องภาพยนตร์โดยสังเขป.....	13
2.3 วิเคราะห์ฉากภาพยนตร์.....	17
2.4 การเกิดกระแสตอบรับของภาพยนตร์.....	18
บทที่ 3 แก่นแนวคิดทางปรัชญาเอเชียตะวันออกจากภาพยนตร์.....	19
3.1 ปรัชญาจีนและที่มา	19
3.2 ปรัชญาญี่ปุ่นและที่มา	22
บทที่ 4 สรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษา.....	24
บรรณานุกรม.....	25

ประวัติย่อผู้วิจัย.....	27
-------------------------	----

สารบัญรูปรภาพ

ภาพที่ 1 ฉากทริณีตีพบกับนีโอครั้งแรก.....	13
ภาพที่ 2 ฉากนีโอพบมอร์เฟียส.....	13
ภาพที่ 3 ฉากนีโอพักฟื้นร่างกายในอากาศยาน “นาบูคาเนสเซอร์”.....	14
ภาพที่ 4 ฉากเมืองที่ถูกทำลาย ในโลกความเป็นจริง.....	14
ภาพที่ 5 ฉากร่างกายมนุษย์ในสภาวะการนอนหลับซึ่งถูกควบคุมโดยปัญญาประดิษฐ์โดยบังคับให้เกิดความฝันตลอดเวลาในโลกความเป็นจริง.....	15
ภาพที่ 6 ฉากการฝึกการต่อสู้ของนีโอโดยมอร์เฟียส ในโปรแกรมฝึกการต่อสู้.....	15
ภาพที่ 7 ฉากนีโอพบเทพพยากรณ์ในโลกเสมือน “เมทริกซ์”.....	16
ภาพที่ 8 ฉากนีโอต่อสู้กับสายลับ “สมิธ” ในโลกเมทริกซ์.....	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งอารยธรรมที่มั่งคั่งและหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ทรงอิทธิพลแห่งหนึ่งของโลกซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีโดยมีต้นกำเนิดจากอารยธรรมจีนและเผยแพร่ไปยังดินแดนใกล้เคียงจนเกิดลักษณะเป็นเอกลักษณ์ทางแนวคิดขึ้นมาใหม่ในเวลาต่อมา เช่น นิิกายเซนของญี่ปุ่นที่มีการพัฒนาการมาจากนิกายเถรวาทในพระพุทธศาสนานิกายมหายานจากจีน โดยแนวคิดดังกล่าวได้เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดการดำเนินชีวิตของผู้คนมาเป็นเวลายาวนาน

ปัจจุบัน แนวคิดทางปรัชญาตะวันตกนั้นแพร่หลายเป็นอย่างมากในโลกตะวันออกซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต การศึกษารวมถึงปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกัน กระแสแนวคิดทางปรัชญาตะวันออกกำลังเป็นที่สนใจและส่งอิทธิพลทางความคิดและการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้นในโลกตะวันตกเช่นกัน โดยเฉพาะการเข้ามาของลัทธิหรือศาสนาที่เป็นปรากฏการณ์ในทุกวันนี้ เช่น การรับแนวคิดแบบเซนมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ความนิยมการปฏิบัติสมาธิ และการหันมานับถือพระพุทธศาสนานิกายมหายานและบวชเป็นพระภิกษุมากขึ้นของคนอเมริกัน เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าปรัชญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนตะวันตกมากระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งเป็นผลมาจากการเปิดกว้างของการรับและเผยแพร่วัฒนธรรมมากกว่าอดีต ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ผู้คนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกได้รับรู้ ศึกษา และเข้าใจถึงเอกลักษณ์ของสิ่งเหล่านี้ซึ่งกันและกัน

ภาพยนตร์ฮอลลีวูด เป็นตัวแทนแสนยานุภาพด้านพลังอำนาจอ่อน (Soft Power) ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งออกวัฒนธรรม แนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอเมริกันสู่สายตาผู้ชมทั่วโลกเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศมาเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 20 มีภาพยนตร์เรื่องหนึ่งได้เข้าฉายจนเกิดกระแสตอบรับที่ดีอย่างมากจนเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วโลกจนถึงปัจจุบัน เป็นปรากฏการณ์แปลกใหม่ที่ทำให้คนตะวันตกได้รู้จักความเป็นตะวันออกในด้านปรัชญา และแนวคิดมากขึ้น และเป็นแบบอย่างของผู้กำกับภาพยนตร์ท่านอื่นในวงการฮอลลีวูดต่อการสร้างสรรค์ภาพยนตร์อีกหลายท่านในเวลาต่อมา

ภาพยนตร์ดังกล่าวก็คือภาพยนตร์เรื่อง The Matrix (ชื่อภาษาไทย : เพาะพันธุ์มนุษย์เหนือโลก 2199) เป็นภาพยนตร์ฮอลลีวูดแนวแอ็กชันไซไฟ (Sci-Fi) ที่ประสบความสำเร็จอย่างมากจากรายได้ที่มากกว่าหกร้อยล้านเหรียญสหรัฐและยังได้รับรางวัลออสการ์มากถึงสี่รางวัล เริ่มเข้าฉายเมื่อวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 1999 ในประเทศสหรัฐอเมริกา เกิดกระแสตอบรับมากมายทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย โดยแก่นเรื่องจะกล่าวถึงตัวละครเอกที่ดำรงชีวิตอยู่ในโลกเสมือนสำหรับคอมพิวเตอร์เรียกว่าเมทริกซ์โดยการควบคุมของปัญญาประดิษฐ์ซึ่งแตกต่างจากโลกแห่งความเป็นจริงซึ่งร่างกายอยู่ในสภาวะหลับใหล ขณะเดียวกันมีผู้คนที่ทำให้เขาตื่นขึ้นและกลับไปช่วยผู้คนที่หนึ่งในฐานะผู้ปลดปล่อย ในระหว่างการดำเนินเรื่องราวภาพยนตร์นั้นได้เสริมความเป็นนิยายวิทยาศาสตร์ ภาพยนตร์อเมริกันแอ็กชัน การ์ตูนญี่ปุ่น ปรัชญาตะวันตก ปรัชญาตะวันออกภายใต้ฉากและเอฟเฟกต์ที่มีความอลังการ สนุก ชวนติดตาม ซึ่งมีกลิ่นอายของความเป็นตะวันออกอยู่มากซึ่งผิดไปจากภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่องอื่น ๆ อีกทั้งมีฉากต่อสู้ให้ผู้ชมเกิดความเพลิดเพลินไม่น้อย คือการใช้ศิลปะการต่อสู้แบบเอเชียตะวันออกได้อย่างโดดเด่นตลอดทั้งเรื่องเช่น กังฟู เทควันโด ไทเก๊ก ยิวยิตสู กระบวนท่ากระบี่กระบอง เป็นต้น ระหว่างดำเนินเรื่องในแต่ละฉากยังมีบทสนทนาของตัวละครและสัญลักษณ์ให้ชวนขบคิดค่อนข้างมากที่ทำให้ผู้ชมจำนวนมากเกิดความสนใจ ขบคิด นำไปสู่การตีความต่าง ๆ เพื่อคลายความสงสัยของผู้ชมและประเด็นปัญหาของเนื้อเรื่องภาพยนตร์ที่สะท้อนความจริงบางอย่างในชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าเหตุการณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถนำมาตีความและวิเคราะห์เป็นทฤษฎีปรัชญาที่ควรค่าแก่การศึกษาต่อยอดได้อย่างมากอีกทั้งแนวคิดเหล่านี้ยังมีแนวโน้มว่าจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้นไม่ต่างจากปรัชญาตะวันตกที่กำลังทรงอิทธิพลทั่วโลกในปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาเอเชียตะวันออกที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์เรื่อง The Matrix ที่ถูกเสริมลงไปในการ์ตูนได้อย่างลงตัวและลึกซึ้งเพื่อประโยชน์แก่การศึกษาและสร้างองค์ความรู้ให้มากขึ้น

1.2 จุดประสงค์ของการศึกษา

ศึกษาที่มาและวิเคราะห์แก่นแนวคิดทางปรัชญาเอเชียตะวันออกในภาพยนตร์เรื่อง The Matrix

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาเหตุการณ์ในภาพยนตร์ไตรภาคเดอะเมทริกซ์
2. ศึกษาหลักปรัชญาและวิเคราะห์แนวคิดในภาพยนตร์เรื่อง The Matrix โดยเน้นปรัชญาจีน และปรัชญาญี่ปุ่นเป็นหลัก

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1.ศึกษาภาพยนตร์ไตรภาคเดอะเมทริกซ์ ซึ่งมี The Matrix (ภาคหนึ่ง) The Matrix Reloaded (ภาคสอง) และ The Matrix Revolutions (ภาคสาม) เพื่อทำความเข้าใจของเนื้อเรื่องและสามารถรวบรวมประเด็นต่าง ๆ ในภาพยนตร์ภาคแรกได้ละเอียดมากขึ้น

2.ศึกษาและรวบรวมข้อมูลปรัชญาในภาพยนตร์จากเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งในอินเทอร์เน็ต

3.วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลปรัชญาตะวันออกจากเหตุการณ์ต่างๆในภาพยนตร์

4.เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแก่นแนวคิดทางปรัชญาเอเชียตะวันออกในสายตาของคนตะวันตกผ่านภาพยนตร์ฮอลลีวูด

1.6 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเถรวาทและนิกายเซนจากหนังสือ พุทธศาสนาเถรวาท มีดังนี้

สมภาร พรหมทา (2543 : 142-143) กล่าวว่า เมื่อนิกายมหายานเผยแพร่ออกไปในจีน พระสูตรต่าง ๆ ซึ่งกล่าวถึงสุขาวดีพุทธเกษตรจึงถูกนำไปจากอินเดียเช่นกัน เมื่อมีการแปลพระสูตรจากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาจีน จึงมีผู้คนจำนวนหนึ่งให้ความสนใจถึงความพิเศษของความเชื่อพุทธเกษตร (Buddha Country) ตามที่บรรยายในพระสูตร ยิ่งผู้คนรู้สึกว่โลกที่อาศัยอยู่นี้เต็มไปด้วยความทุกข์หลายประการยิ่งทำให้เกิดมโนภาพเปรียบเทียบระหว่างโลกที่ตนเองดำเนินชีวิตกับโลกในความฝันที่เรียกว่าสุขาวดี เวลาต่อมา ผู้คนที่ใฝ่ฝันจะอยู่อาศัยในดินแดนอันเป็นทิพย์สถานเพิ่มมากขึ้น ในโลกนี้คนที่รู้สึกตัวเองว่ามีสุขนั้นมีไม่มากคนส่วนใหญ่ล้วนต้องทำงาน ไม่มีเวลาพักผ่อน ดินแดนสุขาวดีจึงเป็นที่ที่ไม่มีทุกข์โดยประการทั้งปวง

เป็นที่น่าสังเกตว่า แนวคิดนี้มีมากับประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ในทางตะวันตกเราพบแนวคิดนี้ได้จากงานนิพนธ์ของเพลโตเรื่องอุดมรัฐ (The Republic) และจากทอมัส มอร์เรื่องยูโทเปีย (Utopia) เป็นต้น ในทางศาสนาดูเหมือนว่าเป้าหมายของศาสนาจากตะวันตกอย่างคริสตศาสนาคือการเข้าถึงโลกในอุดมคติอันได้แก่โลกของพระเจ้า ในทางตะวันออกจะพบแนวคิดนี้ได้จากแนวคิดเรื่องโลกพระศรีอารีย์ของพระพุทธศาสนา และโลกแห่งปรมาตมในศาสนาพราหมณ์ เป็นต้น โลกดังกล่าวนี้ยังมิใช่โลกที่แท้จริง เพียงแต่มนุษย์รู้จักดัดแปลง พัฒนา จัดวางเงื่อนไขให้เกิดความยุติธรรม ศานติธรรม เป็นโลกแห่งการสร้างสรรค์ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันซึ่งเพลโตและทอมัส มอร์ก็คิดเช่นนี้ อาจมีผู้คนเสนอว่าโลกมนุษย์คือสิ่งที่ต้องดิ้นรนแสวงหา แก่งแย่ง ไม่ใช่โลกแห่งความสงบสุข จะเข้าถึงได้ต้องสร้างความดีตามแนวทางศาสนาซึ่งศาสนาคริสต์และศาสนาพราหมณ์คือตัวอย่างแนวคิดอย่างหลังนี้

สมภาร พรหมทา (2543 : 156-159) กล่าวว่า พุทธศาสนาแบบดั้งเดิมให้ความสำคัญแก่มนุษย์เป็นอันดับแรก สอนว่าคนเราเป็นผู้กำหนดชีวิตตนเอง ไม่มีอำนาจเหนือธรรมชาติใดๆบันดาลให้เป็นคนดีหรือคนเลวได้โดยที่ยังไม่สมควรใจ พระพุทธเจ้าไม่สามารถช่วยเหลือผู้คนที่ไม่พึงพาตนเอง ฐานะของพระพุทธเจ้าในทัศนะของพระพุทธศาสนายุคแรกคือผู้บอกทางสู่ความดับทุกข์ไม่ใช่ผู้ลดบันดาลความดับทุกข์ให้แก่มนุษย์ ทรงเป็นเพียงผู้แนะวิธีเท่านั้น

นอกจากนั้น พระพุทธเจ้าในทัศนะแบบดั้งเดิมทรงเป็นมนุษย์ ไม่ใช่ผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เพียรพยายามอย่างยิ่งยวดเพื่อบำเพ็ญบารมี และได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าด้วยความพากเพียรนั้น ใครก็ตามที่เพียรพยายามก็สามารถเป็นพระพุทธเจ้าได้เช่นกัน สภาวะของพระพุทธเจ้าเป็นสภาวะสูงสุดที่มนุษย์พึงไปให้ถึงความพยายามของมนุษย์เอง

ท่าทีของพระพุทธศาสนาเป็นท่าทีที่ต่างไปจากท่าทีแบบเทวนิยม (theism) ที่มีทัศนะที่เชื่อว่า มีสิ่งหนึ่งเป็นปฐมกำเนิดของสรรพสิ่งในจักรวาลเรียกว่าพระเจ้า (God) หรือคำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันเช่นปรมาตมัน เต๋า เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือไปจากที่มาของสรรพสิ่ง มนุษย์คือสิ่งที่ถูกพระเจ้าสร้างขึ้น มีอิสระเสรีภายในขอบเขตที่พระเจ้ากำหนด จะเห็นว่าแนวคิดนี้มองว่ามนุษย์ไม่ใช่ผู้ที่จะทำอะไรทุกอย่างได้ ช่วยเหลือตนเองได้ภายในขีดจำกัด มีขีดความสามารถจำกัด ในจักรวาลมีเพียงพระเจ้าที่มีอำนาจและความสามารถไม่มีขอบเขต

ขณะที่นิกายสุขาวตินั้นต่างจากทัศนะของพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมอย่างมากคือ พระอมิตาภะจะไม่ต่างไปจากพระเจ้าในศาสนาเทวนิยม ธรรมชาติมนุษย์เช่นกันที่มองว่ามนุษย์ส่วนใหญ่ไม่อาจช่วยเหลือตนเองได้ มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถเป็นที่พึ่งของตนเอง ดังนั้นมนุษย์จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอำนาจภายนอกให้เข้าถึงความหลุดพ้นเช่นพระอมิตาภะ

ภายหลังเมื่อนิกายสุขาวดีเข้าไปในญี่ปุ่น คณาจารย์ในนิกายนี้ของญี่ปุ่นบางท่านได้ได้แสดงทัศนะว่า ไม่มีมนุษย์คนใดสามารถเข้าถึงความหลุดพ้นด้วยตนเอง ทัศนะดังกล่าวถือเป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของนิกายสุขาวดีซึ่งแต่เดิมยังยอมรับว่ามีคนจำนวนหนึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทว่าต่อมากลับมีทัศนะที่ไม่เป็นเช่นนั้น แนวคิดในยุคต่อมาจึงไม่ต่างจากแนวคิดแบบเทวนิยม พระอมิตาภะในทัศนะของศาสนิกชนนิกายนี้ไม่มีโมณฑภาพของมนุษย์และครูที่ทำหน้าที่เพียงชี้บอกหนทางอย่างพระพุทธรเจ้าโคตมะหลงเหลืออยู่เลย สิ่งที่เข้ามาแทนที่คือภาพของพระผู้ทรงพละานุภาพ สามารถจัดความทุกข์ให้แก่มนุษย์ได้ เพียงมีความศรัทธาและสยบยอมต่อพระอมิตาภะเท่านั้นจึงจะพบทางรอด

สมภาร พรหมทา (2543 : 192) กล่าวว่า นิกายเซนก็เหมือนกับพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม คือมีจุดมุ่งหมายที่ความรู้แจ้ง ดร.ชูสุกิกล่าวว่า หากไม่มีการรู้แจ้ง เซนก็ไม่มีความหมาย การกล่าวเช่นนี้หมายความว่า หลักคำสอนทั้งหมดของนิกายเซนมุ่งไปที่ความรู้แจ้งเป้าหมายสุดท้ายของการปฏิบัติธรรมคือการรู้แจ้ง หากว่ากิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสอนและการปฏิบัติตามหลักศาสนธรรมไม่เป็นไปเพื่อผลดังกล่าว เซนก็ไม่มี ความหมาย

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการเดิม สมัยที่พระพุทธองค์ทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่นั้น ทรงเน้น อยู่เสมอว่า ให้พุทธศาสนิกชนตระหนักถึงความสำคัญของการทำทุกขให้สิ้นไปจากชีวิต ความรู้แจ้งที่กล่าวตาม คำศัพท์ในพระพุทธศาสนาว่า “โพธิ” นั้น ท่านทรงเปรียบเทียบเราจุดคบไฟขึ้นในที่มืด การเกิดขึ้นของไฟทำหน้าที่สองประการพร้อมกัน ประการแรกคือให้แสงสว่าง ประการที่สองคือขจัดความมืด โพธิเปรียบเหมือนคบไฟ เมื่อโพธิเกิดขึ้น ความสว่างในใจย่อมเกิดขึ้น พร้อมกันนั้น ความมืดดังกล่าวคือตัณหาและอวิชชาที่เป็น สาเหตุของความทุกข์ก็ถูกทำลายไปเช่นกัน ความรู้แจ้งกับความดับทุกข์จึงเป็นกระบวนการเดียวกัน

สมภาร พรหมทา (2543 : 210-211) กล่าวว่า ในหนังสือเซนกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น ดร.ชูสุกินำเสนอ อิทธิพลของนิกายเซนต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นหลายแง่มุม เช่น อิทธิพลของเซนต่อชามูไร เป็นต้น

ชามูไรเป็นชนชั้นนักรบในสังคมโบราณของญี่ปุ่น มีหลักคำสอนที่สืบทอดกันมาเรียกว่าลัทธิบูชิโด ที่สอนให้คนที่เป็นนักรบไม่กลัวตาย มีความจงรักภักดีต่อเจ้านาย เคารพเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง ซึ่งนิกายเซนอาจกล่าวได้ว่าเป็นนิกายของชนชั้นชามูไร เพราะแต่เดิมที่นิกายนี้เผยแพร่เข้าไปในญี่ปุ่น ผู้ให้การสนับสนุนคือทหารชามูไรซึ่งมีอยู่ไม่ถึงร้อยละสิบของพลเมืองทั้งประเทศ ดังนั้นจึงเป็นศาสนาของคนกลุ่มน้อยแต่มีอำนาจทางการเมือง

ชาмуไรให้การอุปถัมภ์นิกายเซนเพราะมองว่าหลักคำสอนนี้เหมาะกับอุปนิสัยของตน เหตุผลอีกประการหนึ่งคือเพื่อเติมความบกพร่องที่มีอยู่ในคำสอนในลัทธิบูชิโดจนพบสิ่งที่พวกตนต้องการที่มีอยู่ในคำสอนของนิกายเซน เช่น การสอนให้ไม่กลัวความตายแต่มีคำอธิบายที่น่าพอใจว่าเหตุใดคนเราจึงไม่ควรกลัวตายว่านิกายเซนสามารถให้คำอธิบายได้

การที่ชาмуไรมีความชื่นชอบนิกายเซนส่วนหนึ่งอาจมาจากบุคลิกภาพของอาจารย์นิกายเซน คณาจารย์นิกายนี้สอนลูกศิษย์เสมอว่า สิ่งที่เราตัดตัดสินใจทำลงไปแล้วไม่มีทางหวนกลับคืน ดังนั้นเมื่อทำสิ่งใดให้ตรึกร่องให้ดี ซึ่งแนวคิดนี้เมื่อแปรเป็นการปฏิบัติจะทำให้เป็นผู้ที่มีความสุขุมรอบคอบ ตัดสินใจเด็ดขาด ว่องไว และยินดีรับผลของการกระทำของตน การสอนให้ชาмуไรเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว แต่ไม่บ้าบิ่น สอนให้เคารพศรัทธาและไม่มีความอาฆาต เป็นสุภาพบุรุษ เป็นคนอดทน การยอมรับนิกายนี้จึงเป็นการผสมผสานของการใช้กำลังและสติปัญญา เป็นที่น่าสังเกตว่าพุทธศาสนายุคหลังไม่ยุ่งการเมืองและสงครามมาตลอด แต่บุคลิกของพุทธศาสนาดังกล่าวได้เปลี่ยนไป

อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายสูงสุดของเซนไม่ได้อยู่ที่การสร้างชาмуไรเพื่อการสงคราม ตรงกันข้าม เซนจะมีการสอนให้ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ชาмуไรที่ก้าวร้าว หยาบคาย จะได้รับการขัดเกลาให้มีความสุขุมที่ละน้อย ซึ่งจะละเว้นการใช้กำลังมากขึ้น หากเอาชนะศัตรูด้วยปัญญา จุดหมายสูงสุดจึงได้แก่การสร้างชาмуไรที่ไม่ใช้ดาบ

เวทีน ซาติกุล (2546 : 116-117) *We are The One : We are The Matrix* จากหนังสือ วิวาทะ THE MATRIX กล่าวว่า ไม่มีใครปฏิเสธว่าผู้กำกับภาพยนตร์สองพี่น้องวาชอร์สกี ซึ่งเรียนไม่จบมหาวิทยาลัย ทว่าอ่านหนังสือปรัชญามาก กล่าวได้ว่ามีความสนใจในด้านนี้จนถึงเชิญนักปรัชญา คอร์เนล เวสต์ มาเป็นที่ปรึกษาภาพยนตร์ ที่ได้ร่วมแสดงและนั่งสนทนาเรื่องปรัชญาด้วยกันในเวลาว่างระหว่างการถ่ายทำ อีกทั้งตัวนักปรัชญา ยังยอมรับในตัวผู้กำกับทั้งคู่เนื่องด้วยการพูดคุยที่ถูกจริต ทว่าก็ไม่ใช่สิ่งที่บ่งชี้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้จะเป็นหนังปรัชญาอย่างภาพยนตร์เรื่อง *The Thin Red Line* โดยผู้กำกับนักปรัชญา เทอร์เรนซ์ มาลิก ขณะเดียวกันนักปรัชญาบางคนแสดงความคิดเห็นว่า การที่ผู้คนได้ชมภาพยนตร์เรื่องนี้บางคนเกิดความรู้สึกตื่นเต้นถึงขั้นสงสัยเสียรบกวนผู้ชมที่นั่งอยู่ด้านข้างถือว่าการเข้าใจปรัชญาที่ผิด (Pseudo-Philosophical Reading)

อีกด้านหนึ่ง ปฏิเสธไม่ได้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระแสวัฒนธรรมประชานิยมจากสหรัฐอเมริกาที่เผยแพร่ไปทั่วโลก อันมีผลมาจากระบบทุนนิยมเสรีพร้อมกับวัฒนธรรมบริโภคนิยม การครอบงำทางปัญญา และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่หากมองว่า *The Matrix* เป็นดั่งภาพยนตร์ฮอลลีวูดทั่วไป ก็จะเป็นการดูเบาอิทธิพลของภาพยนตร์ในแง่ของการสร้างความตื่นตัวทางปรัชญาไป และหากถูกถาม

ว่าเหตุใดนักปรัชญาต้องเขียนเรื่องวัฒนธรรมประชาานิยมอย่าง The Matrix เขาจะตอบว่า “เพราะมีคนให้ความสนใจภาพยนตร์เรื่องนี้”

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช่วิจัยต่อไปนี้เป็นบทความบางส่วนจากหนังสือเรื่อง The Matrix : อัญมณีแห่งปัญญา เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและศาสนาเปรียบเทียบในภาพยนตร์ ดังนี้

1. ไมเคิล แบรินแกน (2553 : 154-156) กล่าวว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้ยกประเด็นเรื่องกระจกเงามาอธิบายฉากสำคัญอยู่หลายฉากในภาพยนตร์ว่าเป็นอุปสรรคที่มีอยู่ในคำสอนลัทธิเต๋าและศาสนาพุทธนิกายเซน กล่าวคือ มีจิตใจใสกระจ่าง เป็นสิ่งที่ไม่แตกร้าง เป็นอิสระ ดังนั้นจึงว่างเปล่าเหมือนกระจกเงาที่สะท้อนภาพสิ่งที่อยู่ตรงหน้าและไม่ยึดติดกับภาพลักษณ์ที่ปรากฏ

ฉากที่เด็กชายคนหนึ่งนั่งทำบัวบานและห่มผ้าคล้ายคลึงกับพระภิกษุยกซ้อนที่ใช้ไตรจีวรให้สามารถงอได้ให้นีโอ (ตัวเอกของเรื่อง) ดูและพูดว่า “ไม่มีซ้อน” ซึ่งฉากนี้มีความคล้ายคลึงกับนิทานมอโนโดของพระพุทธศาสนานิกายเซน ที่กล่าวถึงพระภิกษุสามรูปได้สังเกตสิ่งที่กำลังถูกลมพัดและทำที่สุดเกิดความเห็นอันเป็นบทสรุปว่า สิ่งที่เคลื่อนไหวนั้นไม่ใช่ธงหรือสายลมหากแต่เป็นจิตใจที่เคลื่อนไหว

นอกจากนั้น เนื่องจากไม่มีซ้อน การสะท้อนของกระจกเงาจึงเป็นการเตือนให้ระวัง ไม่ให้ความสำคัญกับภาพสะท้อนบนกระจกมากเกินไป ภาพเป็นเพียงภาพ ไม่มีอะไรมากหรือน้อยไปกว่านั้น ตามหลักเหตุผลนี้โลกที่ปรากฏให้เห็นจึงเป็นเพียงภาพลักษณ์หรือภาพหลอน ซึ่งมีความหมายว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนว่าโลกนี้เป็นภาพมายา ปัจจุบันนักวิชาการชาวพุทธได้แย้งเกี่ยวกับธรรมชาติของภาพมายาว่า นี่หมายความว่าโลกที่เราอยู่และสัมผัสมันไม่มีอยู่จริงเช่นนั้นหรือ โดยภาพยนตร์เรื่องนี้ตลอดทั้งเรื่องเป็นการแปลความหมายเชิงอภิปรัชญาข้อนี้

อีกด้านหนึ่ง มีพุทธศาสนิกชนมากมายโดยเฉพาะนิกายมหายานยืนยันว่าธรรมชาติอันเป็นภาพมายาของโลกมีอยู่ในความรู้ของเราเกี่ยวกับโลกซึ่งหมายความว่าโลกอันเป็นรูปธรรมนั้นมีอยู่จริง ทว่าทัศนคติและสัญชาตญาณของเราเกี่ยวกับความเป็นจริงนี้ไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเสียเอง ดังภาพในกระจกเงาตามที่พุทธศาสนิกชนนิกายเซนยืนยัน การที่นิ้วชี้ดวงจันทร์ว่านั่นไม่ใช่ดวงจันทร์ ความสับสนที่ลวงตาได้มากที่สุดของเราคือการเข้าใจผิดที่คิดว่าภาพนั้นเป็นของจริง กระนั้น สิ่งที่แปลความหมายและให้คำจำกัดความแก่สิ่งที่มีความจริงให้เราคือจิตใจของเรา เป็นมายาในเชิงญาณปรัชญาที่คำสอนในพระพุทธศาสนาพยายามสอนให้หลุดพ้นโดยการปล่อยวาง ทำจิตใจให้เป็นอิสระ

2. ไมเคิล แบรินแกน (2553 : 165-166) กล่าวว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ได้เป็นภาพยนตร์แนวพุทธอย่างเคร่งครัด ไม่ได้ตั้งใจที่จะเป็นเช่นนี้ แม้มีจุดต่างพร้อมดังกล่าวข้างต้น แต่ความพิเศษอยู่ที่การสังเคราะห์ธาตุแท้ของปรัชญาและศาสนาในขอบของโลกระหว่างตะวันตกและตะวันออก ทียบยกอุปลักษณะต่าง ๆ ของคริสต์ศาสนาสำนักปรัชญาของเพลโต และพระพุทธศาสนามาผสมผสานกันอย่างเชี่ยวชาญในบริบทของไซเบอร์เทคโนโลยีร่วมสมัยและกลายเป็นงานชิ้นครูในแวดวงภาพยนตร์ไซไฟ อัจฉริยภาพของภาพยนตร์เรื่องนี้อยู่ที่บทภาพยนตร์และภาพลักษณ์ชั้นยอดที่ผสมผสานกันอย่างเข้มข้นจนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง สร้างสรรค์ และยากแก่การเข้าใจ เป็นการท้าทายคนดูให้ไตร่ตรองว่าเรามีชีวิตอยู่จนเกิดความเคยชินที่ใด ซึ่งคำตอบที่ได้คือจิตใจของเราเอง

3. เกรกอรี บาสแฮม (2553 : 171-174) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้มีสารัตถะระดับสูงของคริสต์ศาสนา ทว่าไม่ใช่ภาพยนตร์ของศาสนาคริสต์ ซึ่งเปรียบเหมือนผ้าผืนลายปักที่ออกแบบลวดลายด้วยการผสมผสานสารัตถะของพระพุทธศาสนาในทิเบต พระพุทธศาสนานิกายเซน ญาณปรัชญาดั้งเดิมและร่วมสมัยของโลกตะวันตก กลศาสตร์ควอนตัม จิตวิทยาของจุง แนวคิดหลังสมัยใหม่ นิยายวิทยาศาสตร์ ศิลปะการป้องกันตัวจากภาพยนตร์ฮ่องกง และอื่นๆ

ยังมีโมโนภาพเรื่องสถานการณ์ของมนุษย์ ซึ่งไม่ใช่โมโนภาพแบบศาสนาคริสต์ ตามความเชื่อในขอบของคริสต์ชนนั้น ปัญหาพื้นฐานที่สุดของมนุษย์ได้แก่การเห็นห่างพระเจ้า ซึ่งเป็นผลจากบาปของมนุษย์ ในภาพยนตร์เรื่องนี้ ปัญหาขั้นพื้นฐานของมนุษย์ไม่ใช่บาป แต่เป็นอวิชชาและมายาซึ่งเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ของมนุษย์ที่เข้ากันได้กับแนวคิดมานนิยมหรือแนวคิดอัตตะวิวรรณ์นิยมของโลกตะวันออกมากกว่ากับคริสต์ศาสนา

ตามที่ลาร์รี่ วาซอร์สกี (ผู้กำกับ) ยอมรับในการสัมภาษณ์ครั้งหนึ่งว่า เดอะเมทริกซ์ เล่นกับสาระสำคัญของความเชื่อเกี่ยวกับการแสวงหาภาคอวตารของพระพุทธเจ้า สาวกขององค์ดาไล ลามะเชื่อว่าพระองค์เป็นภาคอวตารของพระพุทธเจ้าและพระศรีอาริย์ จึงมีคนที่เชื่อว่านี่โอ (ตัวเอก) เป็นภาคอวตารของผู้ปลดปล่อยแบบโมเสส ซึ่งได้ปลดปล่อยผู้คนออกจากเมทริกซ์

สารัตถะที่โดดเด่นที่สุดอีกประการหนึ่งใน เดอะ เมทริกซ์ ได้แก่ความว่างเปล่าหรือภาพมายาของความเป็นจริงในประสบการณ์ทั่วไปของมนุษย์และในเชิงทฤษฎีประสบการณ์นิยม สารัตถะนี้สะท้อนออกมาอย่างชัดเจนจากสุนทรพจน์ “ไม่มีข้ออื่น” จากเด็กชายผู้มีพฤติกรรมในแบบพุทธมามกะในห้องรับรองของสตรีนักพยากรณ์พูดว่า “อย่าพยายามง้อข้ออื่น มันเป็นไปได้ ขอเพียงความพยายามตระหนักถึงถึงสัจธรรมของการไม่มีข้ออื่นแล้วคุณก็จะเห็นว่าสิ่งที่ง้อ ไม่มีข้ออื่น แต่เป็นตัวคุณเอง” ภาพมายาของความเป็นจริงตามทฤษฎีประสบการณ์นิยมเป็นหลักการของศาสนาฮินดู พระพุทธศาสนา และจารีตอื่น ๆ ในโลกตะวันออก ตรงกันข้าม คริสตศาสนาปฏิเสธมนคติที่ถือว่าความเป็นจริงเชิงปรากฏการณ์เป็นภาพลวงตาเพราะขัดต่อการมีอยู่ของพระเจ้า

หลายศาสนาในโลกตะวันออกมองว่ากาลเวลาหมุนรอบ สัมพัทธ์ และลวงตาในท้ายที่สุดซึ่งภาพยนตร์ต่างสื่อให้เห็นทัศนะนั้นเช่นกันในด้านการระลึกชาติและการมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคตล่วงหน้าโดยผู้ที่มีพลังจิต มโนภาพเกี่ยวกับกาลเวลาสอดคล้องกับแนวคิดมานิยมของโลกตะวันออกและวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มากกว่าจะสอดคล้องกับคริสต์ศาสนา ในมโนภาพของคริสตชนนั้น กาลเวลาเป็นของจริง ไม่ใช่มายาภาพ เป็นสิ่งที่ดำเนินไปข้างหน้า เป็นพระพรจากพระเจ้าซึ่งหายากและอัศจรรย์ใจ ไม่ใช่เพียงความสามารถทางจิต

อนึ่ง การวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาตะวันออกยังไม่มีผู้ใดศึกษาจากเหตุการณ์ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix เป็นกรณีศึกษามาก่อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษา “แนวคิดทางปรัชญาเอเชียตะวันออกในภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง The Matrix” เพื่อศึกษาแนวคิดและปรัชญาตะวันออกในสื่อภาพยนตร์ อีกทั้งสร้างองค์ความรู้ใหม่และขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาภาพยนตร์ให้มากขึ้นแก่ผู้ที่สนใจศึกษาท่านอื่นต่อไป

บทที่ 2

ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix

ในบทที่ 2 จะทำความรู้จักตัวตนและแรงบันดาลใจของผู้กำกับภาพยนตร์นับตั้งแต่เข้าวงการผู้กำกับ รวมทั้งกล่าวถึงที่มา ฉาก และจุดเด่นของภาพยนตร์เรื่อง The Matrix ที่นำไปสู่การเปิดประเด็นเรื่องแนวคิดทางปรัชญาที่มาจากเอเชียตะวันออกเป็นสำคัญ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ที่มาและแรงบันดาลใจของผู้กำกับภาพยนตร์

“สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปเลยก็คือความรักสันโดษของพวกเขา พี่น้องวาซอว์สกีก็ยังเก็บตัวมากกว่าเดิมนับตั้งแต่ที่ Matrix ภาคแรกออกฉายในปี 1999 พวกเขาไม่ให้สัมภาษณ์เลยตลอดสี่ปีมานี้ แอมีซอตกลงแปลกๆ กับวอร์เนอร์ บราเธอร์ส (Warner Brothers) ว่าพวกเขาไม่จำเป็นต้องคุยกับสื่อ ทุกคนที่ร่วมงานกับพวกเขาต้องเซ็นข้อตกลงไม่เปิดเผยข้อมูล” มาร์ค มิลเลอร์ คอลัมนิสต์ของ Wired บรรยายถึงความเป็นไปของพี่น้องผู้กำกับวาซอว์สกีในช่วงที่ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix Revolutions (2003) ภาพยนตร์ภาคสุดท้ายของไตรภาคกำลังออกฉาย มิลเลอร์ต้องใช้เวลาหนึ่งปีกับการตามสืบพื้นเพของคู่พี่น้องผู้เข้าร่วมสร้างปรากฏการณ์ในวงการมาด้วยภาพยนตร์แอ็คชั่นไซไฟ (Sci-Fi) ซึ่งแนบมาพร้อมกับแนวคิดปรัชญาที่จำลองให้เข้าใจด้วยเทคโนโลยี หลังความสำเร็จของภาพยนตร์ The Matrix (1999) คำถามเดียวที่เกิดขึ้นในความคิดของผู้ชมทุกคนในเวลานั้นก็คือ พวกเขาทำได้อย่างไร

แลร์รี่ และ แอนดี้ วาซอว์สกี (Laurence "Larry" Wachowski และ Andrew Paul "Andy" Wachowski) เป็นสองพี่น้องที่ช่องว่างอายุห่างกันเพียงสองปีต่างจบการศึกษาจากวิทนี ยูนิเวอร์ซิตี พวกเขาไม่ใช่เด็กเรียนดีเด่น ไม่เคยมีผลงานหนังเยาวชนเรื่องเยี่ยม ขณะที่ศึกษาที่มหาวิทยาลัย ทั้งคู่ลาออกหลังอยู่ศึกษาได้เพียงสองปี จึงมาทำธุรกิจขนาดเล็กเกี่ยวกับทาสีบ้านและงานช่างไม้ด้วยกัน โดยมีอาชีพเสริมเป็นการเขียนการ์ตูนให้กับมาร์เวลคอมิกส์ จนกระทั่งพวกเขาได้อ่านหนังสือชื่อ “How I Made a Hundred Movies in Hollywood and Never Lost a Dime” ของ โรเจอร์ คอร์แมน ทั้งสองจึงเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนบทหนังเรื่องหนึ่งขึ้นมาชื่อ Carnivore ซึ่งเกี่ยวกับพวกเศรษฐกิจที่ถูกเหล่ามนุษย์กินคนเขมือบ หนังเรื่องนี้ไม่เคยมีใครนำมาสร้างแต่อย่างน้อยก็เป็นครั้งแรกที่พวกเขาเริ่มเป็นที่สนใจ

ในปี 1995 บริษัทค่ายหนังฮอลลีวูด วอร์เนอร์ บราเธอร์ส (Warner Brothers) ได้ซื้อบทภาพยนตร์เรื่องหนึ่งของพวกเขาชื่อ Assassins (1995) พร้อมเงื่อนไขของล่วงหน้าไว้อีกสองเรื่อง โดยได้ ริชาร์ด ดอนเนอร์ (Richard Donner) มาเป็นผู้กำกับ เขาสั่งให้มีการแก้บทใหม่เพื่อหวังจะเปลี่ยนให้เป็นหนังทุนสูงโดยมี

ซิลเวสเตอร์ สตอลโลน (Sylvester Stallone) มารับบทนำ จนสิ่งที่สองพี่น้องเขียนเอาไว้มันแทบไม่เหลือเค้าโครงเดิม แลร์รี่จึงพยายามต่อรองให้ถอดชื่อของพวกเขาออกจากเครดิตแต่ก็ไม่เป็นผล แล้วภาพยนตร์เรื่องนั้นประสบความสำเร็จล้นหลาม

จากนั้นทั้งคู่ได้นำบทหนังไซไฟเรื่องหนึ่งซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นในคอมพิวเตอร์ไปให้ โจล ซิลเวอร์ โปรดิวเซอร์ภาพยนตร์ได้อ่าน “วินาทีที่ผมเริ่มอ่านบทหนังเรื่อง The Matrix ผมก็อยากดูหนังเรื่องนี้เลย” ซิลเวอร์ก็กล่าว “แต่แล้วจากนั้นพวกเขาก็บอกว่า ‘เราอยากจะทำกับเอง’ ซึ่งแบบนั้นก็คงจะยากหน่อย” แทนที่ให้สองพี่น้องได้ประเดิมทำหนังทุนสูงแม้จะขาดประสบการณ์ ซิลเวอร์เลือกอวยพรให้พวกเขาโชคดีกับการกำกับภาพยนตร์เรื่อง Bound (1996) ภาพยนตร์อีกเรื่องที่พวกเขาเขียนบทและกำกับเอาไว้แทน เป็นเหมือนการดูเชิงว่าพวกเขาสามารถกำกับภาพยนตร์ได้

จากนั้นภาพยนตร์เรื่อง “Bound” ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับหญิงรักร่วมเพศสองคนที่ร่วมขโมยเงินของมาเฟียต่างได้รับคำชมจากนักวิจารณ์และสร้างความนิยมที่อยู่อย่างคงทน ซึ่งพวกเขาพิสูจน์ตนเองได้สำเร็จ แต่ทว่าบริษัทวอร์เนอร์ยังไม่เต็มใจจัดบजेटสิบล้านดอลลาร์เพื่อให้พวกเขาไปสร้างหนังปรัชญาเชิงลึกทั้งยังต้องพึ่งภาพเคลื่อนไหวเสมือนจริง (Special Effect) ที่ซับซ้อน พวกเขาจึงตัดสินใจจ้างสองนักวาดการ์ตูนมือดีเพื่อมาวาดสตอรี่บอร์ดภาพยนตร์แบบฉากต่อฉากรวมแล้วทั้งสิ้นกว่าหกร้อยหน้า สุดท้ายผู้บริหารยินยอมทันทีเมื่อพวกเขาขนสตอรี่บอร์ดเหล่านั้นมาวางตรงหน้า สิ่งเดียวที่สตูดิโอยังคงกุมอำนาจเองคือการแคสต์นักแสดง โดยในบท นีโอ ตัวละครนำของเรื่องนั้นได้มีการเลือก คีอานู รีฟส์ (Keanu Reeves) เข้ามาทั้งที่ผลงานภาพยนตร์แอ็คชั่นทั้งสองเรื่องของเขา คือ Johnny Mnemonic (1995) และ Chain Reaction (1996) ล้วนประสบความสำเร็จอย่างสิ้นเชิง เหตุผลที่สตูดิโอต้องการเขานั้นคือเสน่ห์ที่สามารถดึงดูดผู้ชม แต่สิ่งแรกที่เขาทำกับสองพี่น้องคิดในเวลานั้นคือ “คีอานู รีฟส์ จากเรื่อง Bill & Ted’s Excellent Adventure เขาจะเล่นได้ตั้งใจเราหรือ”

โดยอิทธิพลการสร้างสรรค์ผลงานของสองพี่น้องนั้นล้วนได้รับมาจากบุคคลสำคัญมากมายของวงการ ไม่ว่าจะเป็น สแตนลีย์ คูบริก (Stanley Kubrick), จอห์น ฮัสตัน, จอห์น วู (John Woo), บิลลี ไวลด์เลอร์ (Billy Wilder), ริดลีย์ สก็อตต์ (Ridley Scott), จอร์จ ลูคัส (George Walton Lucas, Jr.) และ ฟริทซ์ แลง ทว่าคนที่มอบแรงบันดาลใจให้พวกเขาทำภาพยนตร์ The Matrix กลับไม่ใช่ผู้กำกับท่านอื่นใด แต่เป็นอาจารย์สอนปรัชญาในมหาวิทยาลัยพรินซ์ตันนามว่า คอร์เนล เวสต์ (Cornel Ronald West) โดยวันหนึ่งแลร์รี่ได้ติดต่อเวสต์เพื่ออธิบายว่าด้วยเรื่องมุมมองอันกว้างขวางเรื่องชาติพันธุ์ ศาสนา และการเมืองของเขา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งยวดในการเขียนบทภาพยนตร์ “ผมนี่ตะลึงกันไปเลย” เวสต์ก็กล่าวยอมรับ “แล้วจากนั้นแลร์รี่ยังบอกด้วยว่า ‘เราเขียนบทให้คุณใน Matrix ภาคที่ 2 ด้วยนะ’ ผมเลยบอก ‘เฮ้ย พูดเป็นเล่นนะ’ ”

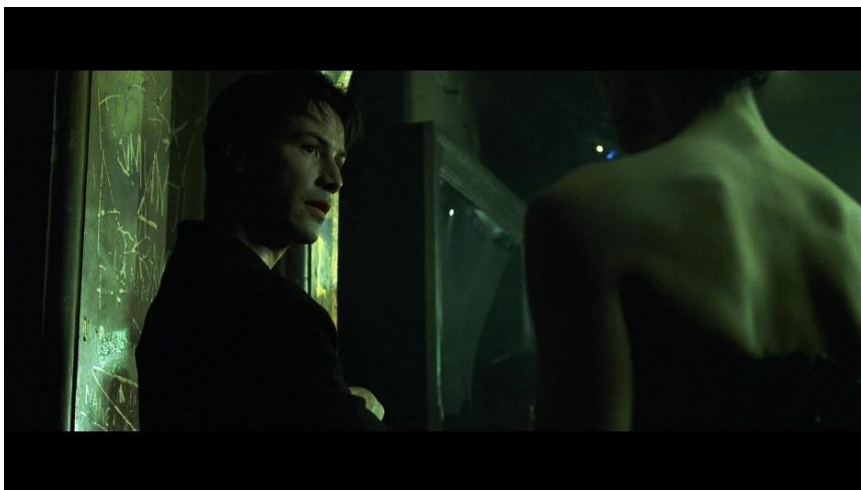
คอร์เนล เวสต์ ได้รับบทเล็ก ๆ ในภาพยนตร์ภาคต่อทั้ง Reloaded และ Revolutions ปี 2003 ในฐานะรับบทเป็นสมาชิกสภาของไซออน ระหว่างอยู่ในกองถ่าย เขาได้จมลึกสู่การสนทนาเรื่องปรัชญาทั้งสองพี่น้องอยู่เป็นเวลานาน พวกเขาแลกเปลี่ยนมุมมองเรื่องความจริงต่อการรับรู้ และสิ่งที่จริงกับสิ่งที่ไม่จริง เวสต์กล่าวว่า “นี่ไม่ใช่แค่หนอนหนังสือแล้ว พวกนี้ตกหลุมรักเรื่องจิตของคนเราจริงๆ”

นอกจากนี้ ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นว่า ได้รับอิทธิพลจากการตุนญี่ปุ่นมากเพียงใด แต่ยังแสดงถึงความชื่นชอบการตุนญี่ปุ่นของตัวพี่น้องผู้กำกับเช่นกัน โดยโครงเรื่องหลักของภาพยนตร์ได้แนวทางมาจากการตุนยอดนิยมเรื่องหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น เรื่อง "Ghost in the shell" โดยมีเนื้อเรื่องเป็นเหตุการณ์ในโลกยุคอนาคตที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลทั่วทั้งโลก ที่สำคัญมนุษย์สามารถแปลงจิตวิญญาณ (หรือคำว่า Ghost) เป็นระบบดิจิทัลแล้วส่งไปอยู่ในร่างหุ่นยนต์ได้ (ร่างหุ่นยนต์ = Shell หมายถึงเปลือกนอก) โดยมีคอมพิวเตอร์ควบคุม อย่างไรก็ตาม ยุคนั้นยังมีปัญหาที่แก้ไม่ได้ เช่น ปัญหาของชนกลุ่มน้อยและความขัดแย้ง ซึ่งไม่ต่างจากความจริงในปัจจุบัน ในเรื่องมีตัวละครคือ "เมเจอร์ โมโตโกะ คุซานางิ" (หรือ เมเจอร์) เป็นมนุษย์ไซเบอร์ที่มีร่างกายเป็นหุ่นยนต์ (ร่างกายธรรมชาติเดิมสูญสลายไปแล้ว) แต่จิตวิญญาณยังคงอยู่และถูกแปรสภาพเป็นระบบดิจิทัล เธอดำรงตำแหน่งผู้พันของหน่วยพิเศษที่ 9 มีหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยในประเทศญี่ปุ่น โดยมีตัวละครสมทบนาม "บาโตะ" ซึ่งมีร่างเป็นไซเบอร์เช่นกัน และ "โทงุสะ" ผู้ช่วยที่เป็นมนุษย์ ความพิเศษของตำรวจหน่วยนี้ก็คือการเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายที่ถูกเรียกว่า "เน็ต" ได้โดยตรงสามารถดักฟังการสนทนาของผู้ต้องสงสัยเพื่อสืบข้อมูล

อีกทั้งผู้กำกับวาร์ฮอว์สก็ยอมรับว่าฉากที่ นีโอพบกับเด็กที่ดูมีพรสวรรค์ในอพาร์ทเมนต์ของเทพพยากรณ์นั้นได้แนวคิดจากฉากสุดท้ายของหนังสือการ์ตูนมังงะและแอนิเมชันเรื่อง "AKIRA" เนื่องจากความชื่นชอบมาแต่เดิม

2.2 เนื้อเรื่องของภาพยนตร์โดยสังเขป

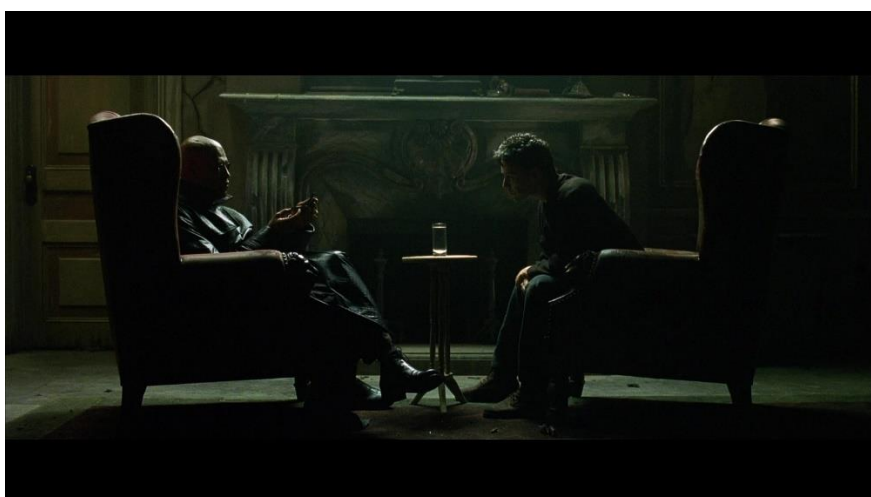
ทรินิตี้ถูกสายลับสมิธตามล่าขณะกำลังค้นหาโทมัส แอนเดอร์สันจนได้พบและพูดคุยกันถึงเรื่องการดำรงอยู่ของเมทริกซ์ในฉบับแห่งนี้

ภาพที่ 1 ฉากทรินิตี้พบกับนีโอครั้งแรก

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

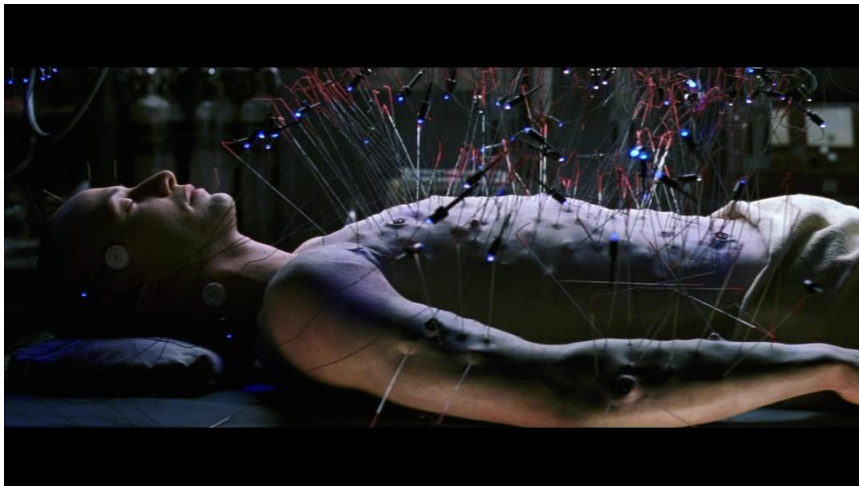
วันต่อมาขณะที่เขาถูกตามล่าโดยสายลับสมิธเช่นกันในฐานะทำอาชีพนักเจาะระบบคอมพิวเตอร์และขายซอฟต์แวร์เถื่อนในตลาดมืด จึงพาตัวเขาหนีและเข้าพบกับมอร์เฟียสในคฤหาสน์แห่งหนึ่งซึ่งเขาเชื่อมั่นว่าโทมัสคือบุคคลที่สำคัญมากต่อตัวเขา

ภาพที่ 2 ฉากนีโอพบมอร์เฟียส

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

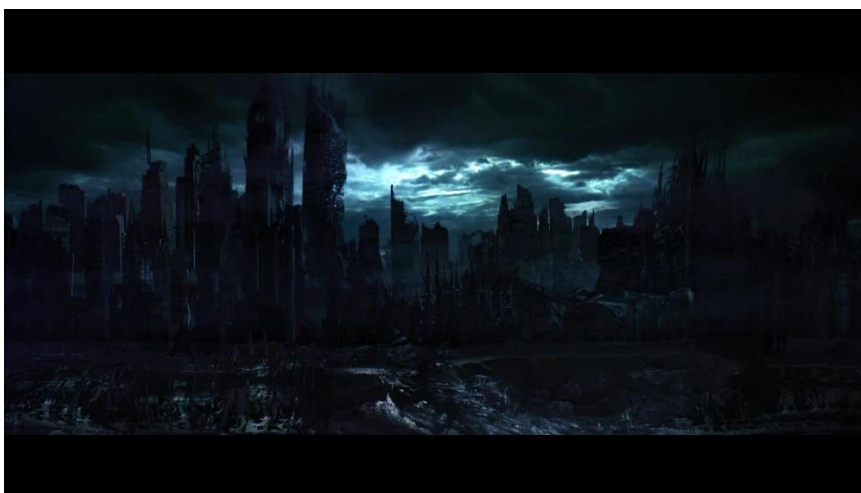
ซึ่งวางแผนพาเขาออกจากโลกเสมือนแห่งนี้โดยเปิดโอกาสให้เขาตัดสินใจก่อนโดยเลือกกินยาเม็ดหนึ่งในสองเม็ดสีที่เตรียมไว้ก่อนว่าจะอาศัยอยู่ในโลกแบบนี้ต่อไปหรือเผชิญกับความจริง จากนั้นเขาเลือกที่จะกินยาเม็ดที่นำไปสู่โลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในโลกอนาคตปีคริสต์ศักราช 2199

ภาพที่ 3 ฉากนีโอพักฟื้นร่างกายในอากาศยาน “นาบูคาเนสเซอร์”

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

ได้สติก็รู้ตัวว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยและได้เข้าไปในอากาศยานแห่งหนึ่งของมอร์เฟียสและลูกเรือซึ่งซ่อนตัวภายในเมืองที่ถูกทำลายเสียหายจากสงครามระหว่างมนุษยชาติและหุ่นยนต์

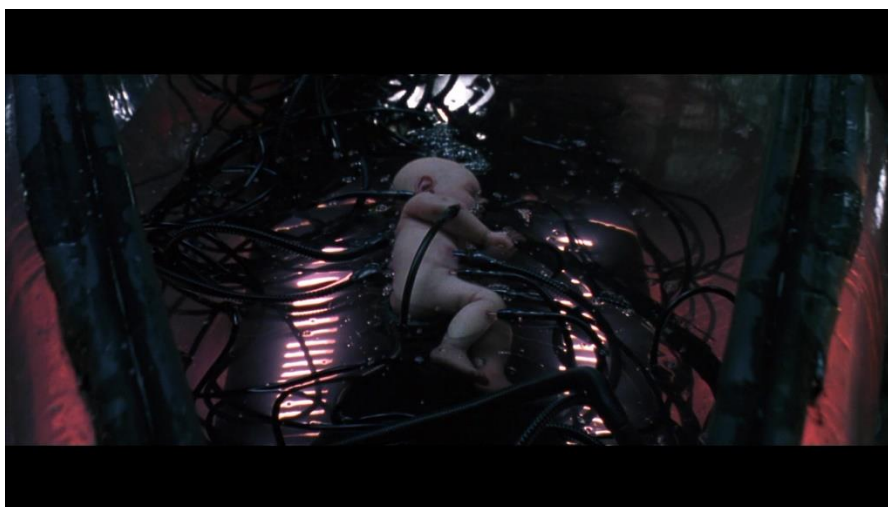

ภาพที่ 4 ฉากเมืองที่ถูกทำลาย ในโลกความเป็นจริง

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

โดยมอร์เฟียสได้อธิบายว่ามันมีความแตกต่างที่เมทริกซ์เป็นโลกเสมือนในช่วงเวลาปีคริสต์ศักราช 1999 ที่มีความสงบเรียบร้อยเหมาะแก่การอยู่อาศัยมากกว่าทว่าสิ่งที่เห็นทั้งหมดเป็นเพียงโปรแกรมที่ถูกสร้าง

ขึ้นโดยหุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ที่มีวิทยาการระดับสูง โดยมีอุปกรณ์เชื่อมต่อกับสมองมนุษย์ที่กำลังหลับซึ่งมีหุ่นยนต์ควบคุมอีกทีหนึ่งและทำให้ดวงจิตดำรงชีวิตอยู่ในนั้นตลอดกาล

ภาพที่ 5 ฉากร่างกายมนุษย์ในสภาวะการนอนหลับซึ่งถูกควบคุมโดยปัญญาประดิษฐ์โดยบังคับให้เกิดความฝันตลอดเวลาในโลกความเป็นจริง

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

มอร์เฟียสชวนโทมัสหรือ “นีโอ” ให้หยุดสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยทำลายไวรัสนามว่าสมิธผู้ซึ่งเป็นสายลับให้หมดไปและปลดปล่อยมนุษย์ออกจากโลกเมทริกซ์เพื่อหาทางสงบศึกระหว่างหุ่นยนต์กับมนุษย์ในโลกความเป็นจริง ซึ่งมอร์เฟียสเตรียมการอย่างดีในการให้คำแนะนำและการฝึกฝนสภาพร่างกายและจิตใจอย่างหนักแก่นีโอ

ภาพที่ 6 ฉากการฝึกการต่อสู้ของนีโอโดยมอร์เฟียส ในโปรแกรมฝึกการต่อสู้

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

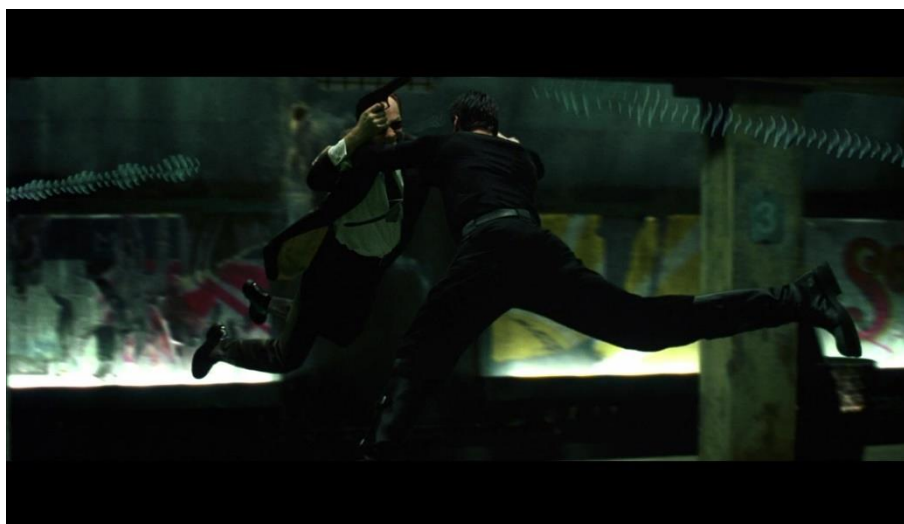
และทำการเจาะข้อมูลเพื่อกลับไปสู่เมทริกซ์อีกครั้งพร้อมลูกเรือคนอื่น ๆ ในอากาศยานให้เพียงนีโอไปพบและพูดคุยกับเทพพยากรณ์ที่เข้าข้างฝ่ายมอร์เฟียสให้ทำนายและบอกแนวทางการดำเนินชีวิตในอนาคต

ภาพที่ 7 ฉากนีโอพบเทพพยากรณ์ในโลกเสมือน “เมทริกซ์”

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

ระหว่างกลับนั้น เกิดอุปสรรคขึ้นจากความผิดพลาดทางเทคนิคในเมทริกซ์ซึ่งสมาชิกในอากาศยานคนหนึ่ง (ไซเฟอร์) ทำการทรยศโดยชี้เป้าแก่สายลับสมิธและพรรคพวกเข้าโจมตีมอร์เฟียสจนนีโอและทรินิตี้หนีออกมาสำเร็จแต่กลับทำให้มอร์เฟียสถูกจับไปสอบสวน

ภาพที่ 8 ฉากนีโอต่อสู้กับสายลับ “สมิธ” ในโลกเมทริกซ์

ที่มา https://fancaps.net/movies/MovieImages.php?name=The_Matrix&movieid=648

เพื่อดึงข้อมูลในจิตใจมอร์เฟียสเพื่อหาทางออกจากเมทริกซ์แล้วทำลายอารยธรรมมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้น ทั้งสองจึงกลับเข้าไปอีกครั้งเพื่อช่วยชีวิตมอร์เฟียสและทำลายสมิธเพื่อหยุดยั้งสิ่ง

ที่จะเกิดขึ้นจนมอร์เฟียสรอดชีวิตและออกมาได้พร้อมกับทรินิตี้และนีโอต้องต่อสู้เพียงลำพังจนสามารถทำลายสมิธลงในที่สุด

2.3 วิเคราะห์ฉากในภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่องนี้จะเล่าเรื่องถึงโลกอนาคตปีคริสต์ศักราช 2199 ซึ่งล่วงหน้ากว่าปีที่เข้าฉายภาพยนตร์ถึง 200 ปี (เข้าฉายในปีคริสต์ศักราช 1999) ที่มีดครีม์ อากาศหนาวเย็น และมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยจากการถูกทำลายของสงครามระหว่างมนุษย์และปัญญาประดิษฐ์มาเป็นเวลาหลายปี โดยมนุษย์ได้รับความพ่ายแพ้และยอมจำนนอย่างไม่มีเงื่อนไขซึ่งมีผู้รอดชีวิตเบาบาง ผู้ที่รอดจากการถูกจับเป็นเชลยจะอาศัยอยู่ชั้นใต้ดินที่มีความลึกมากจนสามารถหลบซ่อนจากฝ่ายตรงข้ามและมีสภาพอากาศที่อุ่นกว่าบนพื้นดินเรียกว่า “ไซออน” ขณะเดียวกัน ผู้ที่ถูกจับเป็นเชลยจะได้เป็นแหล่งพลังงานไฟฟ้าของพวกมันอันมีผลสืบเนื่องจากปฏิบัติการบดบังแสงอาทิตย์โดยสร้างเมฆบดบังแสงเป็นการถาวรเพื่อตัดแหล่งพลังงานเดิมของเหล่าปัญญาประดิษฐ์เพื่อความได้เปรียบในการทำสงครามทำไมส่งผลอะไรมานักเพราะสามารถหาแหล่งพลังงานใหม่ได้สำเร็จซึ่งก็คือมนุษย์ โดยบังคับให้อยู่ในสภาพหลับใหลเป็นเวลานานโดยที่สมองยังคงทำงานอยู่ตลอดเวลาโดยการทำให้เกิดสภาพแวดล้อมและโลกเสมือนจริงขึ้นสำหรับกักขังดวงจิตให้อยู่อาศัยได้ซึ่งตีความได้ว่าเป็นโลกของจิตวิญญาณซึ่งแยกจากร่างกายอีกทีหนึ่งหรือความฝันที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างจงใจ เรียกว่า Matrix เพื่อเป็นพลังงานไฟฟ้าสำหรับถ่ายทอดแก่เหล่าปัญญาประดิษฐ์ให้พวกมันได้อยู่รอดอีกทีหนึ่ง

“What is the Matrix ?” (อะไรคือเมทริกซ์) เป็นคำถามแรก ๆ ที่ภาพยนตร์ตั้งแก่ผู้ชมในครั้งที่ยังไม่มีใครทราบถึงคำนี้ แบบเดียวกับที่ตัวละครในเรื่องสงสัย คำตอบที่มอร์เฟียส หนึ่งในตัวละครหลักตอบในตอนต้นเรื่อง The Matrix ดังนี้

“The Matrix is everywhere. It is all around us. Even now, in this very room. You can see it when you look out your window or when you turn on your television. You can feel it when you go to work... when you go to church... when you pay your taxes. It is the world that has been pulled over your eyes to blind you from the truth. That you are a slave, Neo. Like everyone else you were born into bondage. Into a prison that you cannot taste or see or touch. A prison for your mind”

“เมทริกซ์มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง มันอยู่รอบ ๆ ตัวเรา รวมถึงตอนนี้ มันอยู่ในห้องนี้ คุณมองเห็นมันเมื่อคุณมองออกไปทางหน้าต่าง มองเห็นมันเมื่อคุณเปิดโทรทัศน์ คุณรู้สึกได้ตอนคุณไปทำงาน เวลาคุณไปโบสถ์ เวลาคุณจ่ายภาษี มันคือโลกที่ฉุดรั้งคุณไว้ให้มีขอบเขตจากความเป็นจริง ที่ว่าเราเป็นทาส เหมือนกับทุก ๆ คนที่เกิดมาถูกจองจำ ถูกขังไว้ในคุกที่ไม่สามารถลิ้มรส มองเห็น หรือสัมผัส เป็นคุกแห่งจิตใจ” (ตัดตอนจากฉากบทสนทนาของนีโอและมอร์เฟียส เมื่อพบกันครั้งแรก)

และยังได้ชวนตั้งคำถามตั้งแต่ต้นเรื่องว่า ถ้าหากเลือกได้ คุณจะอยู่กับความจริงหรือเลือกที่จะอยู่ในโลกเมทริกซ์ต่อไป นำไปสู่การตั้งคำถามถึงความจริง-ความลวงทั้งหมดในโลกว่าสาระแก่นแท้นั้นเป็นอะไร อย่งไร และสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อหรือการเปลี่ยนแปลงใดในชีวิต

2.4 กระแสตอบรับต่อภาพยนตร์

จากความสำเร็จของภาพยนตร์ The Matrix สร้างรายได้ทั่วโลกมากกว่า 463 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากทุนสร้างเพียง 63 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ ยังสร้างปรากฏการณ์ความนิยมในภาพยนตร์หลายด้าน ทั้งกระแสการแต่งกายชุดดำ-แว่นดำ ฉากแอ็กชันซึ่งกลายเป็นภาพจำอย่าง “Bullet Time” ซึ่งเป็นฉากหลบกระสุนปืน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้กำกับสองพี่น้อง แลรี และแอนดี วาซอวสกี รวมทั้งนักแสดงนำอย่าง คีอานู รีฟส์ (Keanu Reeves), ลอเรนซ์ ฟิชเบิร์น (Laurence Fishburne), แครี-แอน มอส (Carrie-Anne Moss) และ ฮิวโก วีฟวิง (Hugo Wallace Weaving) กลายเป็นนักแสดงแถวหน้าในวงการหนังฮอลลีวูดไปโดยปริยาย

องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ภาพยนตร์ The Matrix กลับโด่งดังในช่วงเวลาที่หนังแนวเดียวกันเริ่มเสื่อมความนิยมคือ ประการแรกอาจเพราะการนำเสนอภาพยนตร์ในรูปแบบที่ไม่ค่อยได้เห็นกันบ่อยนักอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง Cyberpunk (โลกอนาคตที่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีล้ำสมัยกับวิถีชีวิตที่ยากลำบาก) ซึ่งก่อนหน้านี้ก็พอมีให้รับชมบ้างแต่อาจไม่เป็นที่นิยมมากอย่างภาพยนตร์เรื่อง Blade Runner (ฉายในปี 1982) ด้วยรูปแบบการเล่าเรื่องที่แปลกและแตกต่างจากภาพยนตร์เรื่องอื่น ส่งผลให้ The Matrix เป็นที่ถูกใจของผู้ชมซึ่งอาจเบื่อหน่ายกับการมีภาพยนตร์ภาคถัดไปและการนำภาพยนตร์เรื่องเดิมมาสร้างใหม่ซึ่งมีมากในยุคนั้น

ฉากแอ็กชันเป็นอีกส่วนสำคัญที่ทำให้ภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่องนี้มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากคือการนำเอาศิลปะการต่อสู้แบบจีนและญี่ปุ่นมาใช้ตลอดทั้งภาพยนตร์เป็นเรื่องแรก นอกจากจะสร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับผู้ชมแล้วยังเปรียบเป็นการปูทางให้ภาพยนตร์แอ็กชันในยุคถัดมาได้หยิบยกศิลปะการต่อสู้แบบนี้มานำเสนอบ้าง โดยลีลาท่าทางการต่อสู้ต่าง ๆ ใน The Matrix ยังเป็นภาพจำที่คงอยู่จนถึงทุกวันนี้ เช่น ท่ากัว๊กมือของนีโอ หรือท่ากางปีกเตะของทรินิตี้

การผสมผสานความแอ็กชันเข้ากับปรัชญาและสัญญาณทางศาสนาต่าง ๆ ไม่เพียงสร้างความบันเทิงแก่ผู้ชม แต่ยังแทรกบางสิ่งบางอย่างให้ผู้ชมได้กลับไปคิด ถกเถียง พุดคุยกันต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ฐานผู้ชมของ The Matrix ขยายเป็นวงกว้าง และทำให้ภาพยนตร์ประสบความสำเร็จจนสามารถผลิตภาคต่อออกมาได้อีก 2 ภาค ได้แก่ The Matrix Reloaded และ The Matrix Revolution ในปี 2003

บทที่ 3

แก่นแนวคิดทางปรัชญาเอเชียตะวันออกจากภาพยนตร์

ในบทที่ 3 นี้จะกล่าวถึงแนวคิดทางปรัชญาเอเชียตะวันออกที่ปรากฏในฉาก สัญลักษณ์ การกระทำของตัวละครภาพยนตร์ (Action) โดยนำมาขยายความถึงสาระสำคัญและที่มาของแนวคิดทางปรัชญานั้น ๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ปรัชญาจีนและที่มา

มหายาน

มอร์เฟียส : “เมทริกซ์มันคือระบบนะ ระบบที่เป็นศัตรูของเรา เมื่อเข้าไปข้างใน มองไปรอบ ๆ จะเห็นนักธุรกิจ อาจารย์ ทนาย พวกช่างไม้ จิตของพวกเราที่กำลังพยายามช่วยเหลือซึ่งกันว่าจะทำได้ พวกเขาก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของระบบนั้น ทำให้พวกเขายังเป็นศัตรูของเรา คุณต้องเข้าใจเอาไว้ คนพวกนี้ส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะถอดปลั๊ก แต่หลายคนยังไม่เคยชินจึงต้องพึ่งพาระบบนี้อย่างสิ้นหวัง ถึงกับต่อสู้เพื่อปกป้องมัน” (ตัดตอนจากบทสนทนาในฉากที่นำนีโอเข้าไปโปรแกรมฝึกจำแนกศัตรูในโลกเมทริกซ์)

ชื่อตัวละคร “นีโอ (Neo)” ซึ่งเป็นตัวละครเอกนั้น หากสังเกตจากการเรียงตัวของอักษรละตินแล้ว หากทำการสับเปลี่ยนทุกตัวอักษร จะปรากฏหนึ่งในคำภาษาอังกฤษคำว่า “One” ซึ่งในฉากภาพยนตร์มักจะสื่อถึงความสัมพันธ์ของคำดังกล่าวกับตัวละครเอกอยู่บ่อยครั้งโดยการทำให้เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งตัวมอร์เฟียสเองจะเป็นผู้ที่ทำให้ความหมายนี้เป็นที่กระจ่างมากขึ้นจากการแสดงที่สื่อออกมาแก่ผู้ชม โดยเขาหมายถึง นีโอมีฐานะเป็นผู้ปลดปล่อยมนุษยชาติ (The One) ให้หลุดพ้นจากโลกเมทริกซ์ (ที่ซึ่งดูเป็นโลกในอุดมคติแต่หลอกลวง) ร่วมกันด้วยความพยายามของเขาที่มอร์เฟียสเลื่อมใสและเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าเขาจะสำเร็จ จากบทสนทนาในภาพยนตร์ เขายังกล่าวอีกว่าเคยมีผู้คนที่พยายามเช่นนี้มาแล้วอีกหลายคนก่อนหน้าแต่ประสบความล้มเหลวทั้งที่เกือบจะทำลายศัตรูและปลดปล่อยมนุษยชาติสำเร็จ จากแนวคิดที่ปรากฏจากการแสดงในภาพยนตร์ดังกล่าวพบว่า เคยมีแนวคิดลักษณะนี้ในความเชื่อของศาสนาพุทธนิกายมหายานที่กล่าวถึงประพจน์สัตว์ที่เสด็จมาโปรดสัตว์โลกในฐานะพระพุทธรูปเจ้าเพื่อให้ทุกสรรพสิ่งเข้าสู่สภาวะพุทธะด้วยทุกวิถีทาง กล่าวคือหลุดพ้นจากกิเลสและตัณหาโดยสิ้นเชิง ซึ่งจะดำเนินเช่นนี้ไปหลายยุคสมัยเนื่องจากยังมีสัตว์โลกส่วนใหญ่อยู่อังหลังติดอยู่จนไม่สามารถกระทำการหลุดพ้นได้ด้วยตนเอง จึงเกิดความเชื่อเรื่องการมีพระพุทธรูปเจ้าอยู่หลายพระพุทธรูปองค์อันมีจำนวนนับไม่ถ้วนซึ่งมีสิทธิ์ดำรงพระชนชีพเฉกเช่นฆราวาสอีกทั้งเวียนว่ายตายเกิดตามภพภูมิต่าง ๆ เพื่อหาทางชี้แนะให้ทุกสรรพสัตว์หลุดพ้นจากขอบเขตวัฏสงสารต่อไป โดยแตกต่างจาก

พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทโดยสิ้นเชิง ซึ่งมีมุมมองต่อพระพุทธเจ้าในฐานะบุคคลทางประวัติศาสตร์ที่มีหลักฐานยืนยันรวมทั้งจากคำทำนายในคัมภีร์พระไตรปิฎกเพียงไม่กี่พระองค์ ที่เป็นเพียงผู้ชี้้นำคำสอนเพื่อให้สัตว์โลกได้ปฏิบัติจนบรรลุผลด้วยตนเอง

เต๋า (จวงจื่อ)

นีโอ : “นายเคยรู้สึกเหมือนอยู่ภาวะที่แยกไม่ได้ว่ากำลังตื่นอยู่หรือฝันกันแน่ไหม ?”

ชอย (Choi) : “ประจำเลย เขาเรียกว่า ยาอี (ยาเสพติด มีฤทธิ์หลอนประสาท) มันทำให้รู้สึกตัวเบาหวิว ฉันว่านายควรถอดปลั๊ก (ไปพักผ่อน) ชะบ้างนะเพื่อน”

บทสนทนาในฉากที่นีโอถูกชักชวนไปสถานบันเทิงนี้ ทำให้ผู้ชมรู้สึกสงสัยและไม่มีท่าทีว่าภาพยนตร์จะให้คำตอบที่ชัดเจนนี้ได้ให้ประเด็นเกี่ยวกับความฝันและตื่นซึ่งปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนในคัมภีร์จวงจื่อในบท “จวงจื่อฝันเห็นผีเสื้อ” ความว่า

“ครั้งหนึ่ง จวงจื่อฝันว่าตนเป็นผีเสื้อกำลังโผบินบินไปมาตามใจชอบอย่างมีความสุข

ในความฝันเขาไม่รู้ว่าตนคือจวงจื่อ ทันใดนั้นจวงจื่อก็ตื่นขึ้น เห็นได้ชัดว่าเป็นจวงจื่อไม่ผิดตัวแน่

แต่เขาไม่รู้ว่าตนเป็นจวงจื่อที่ฝันไปว่าเป็นผีเสื้อหรือเป็นผีเสื้อที่ฝันไปว่าเป็นจวงจื่อ

มันต้องมีอะไรที่ต่างกันบ้างระหว่างจวงจื่อกับผีเสื้อ นี่คือการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง”

ฉากถัดมา หลังจากนีโอได้กลับจากเที่ยว นีโอตื่นไปทำงานสาย จึงถูกเจ้านายตำหนิ ประจวบกับถูกสายลับตามล่า โดยที่ตนไม่ทราบสาเหตุ ไม่นาน "มอร์เฟียส" ก็ปรากฏตัวมาอย่างลึกลับด้วยการสนทนากับนีโอทางโทรศัพท์ โดยพยายามช่วยบอกทางให้นีโอหนีออกจากสำนักงาน แต่สุดท้ายก็ถูกจับกุมได้ จึงถูกนำตัวไปใต้สวน ช้างยังถูกฝังด้วยแมลงประหลาด เรียกว่า "The Bug" (ซึ่งเป็นแมลงหุ่นยนต์ที่เหล่าสายลับของสมิธใช้ฝังร่างกายผู้ต้องสงสัย สำหรับเป็นตัวเชื่อมสัญญาณติดตามตัวได้) ในความโกลาหลนั้น พลันนีโอก็ตื่นขึ้นจากเตียง จึงคลายวิตก พลันคิดว่าเหตุการณ์ทั้งหมดนั้นเป็นความฝัน ทว่าไม่นาน หลังจากได้พบทรินิตี้อีกรอบ ทรินิตี้และพวกที่ติดตามมาด้วย (ชื่อ Switch และ Apoc) ได้นำ The Bug ออกมาจากร่างกายนีโอ สื่อให้เห็นว่าเรื่องสายลับกับแมลงที่นีโอได้เจอในฝันเมื่อคืนก่อน จึงไม่ใช่เพียงความฝัน อย่างที่เข้าใจ ทำให้นีโอยิ่งสงสัยกับชีวิตตนมากขึ้น ทำนองเดียวกับที่ปรากฏในคัมภีร์จวงจื่อ “เป็นการยากที่จะบอกได้ว่า ตนเองเป็นจวงจื่อที่ฝันไปว่าเป็นผีเสื้อตัวนั้น (จวงจื่อหลับฝัน) หรือว่าผีเสื้อตัวนั้นฝันไปว่ามันเป็นจวงจื่อ (ผีเสื้อหลับฝัน)”

จากข้อความประเด็นเกี่ยวกับความฝันและการตื่นที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่า จวงจื่อเสนอให้ใช้จินตนาการทางปรัชญาเป็นทั้งเครื่องมือและเป้าหมายทางปรัชญา โดยเป็นเครื่องมือปลดปล่อยของมนุษย์ที่ก้าวข้ามข้อจำกัดเกี่ยวกับกับความจริงจากขนบธรรมเนียมที่ทรงประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันโลกแห่งจินตนาการนั้นคือความอภิมรย์ทางปัญญาอันทรงคุณค่าในตัวของมันเอง เป็นเครื่องหมายแห่งอิสรภาพทางปัญญาของมนุษย์

โดยปกติแล้ว มนุษย์มักไม่สงสัยว่า ความฝันเป็นความจริงชั้นรองของโลกความเป็นจริงที่มนุษย์ตื่นอยู่ ซึ่งหมายความว่าโลกหรือสภาวะที่มนุษย์กำลังตื่นอยู่นั้นเป็นหลักอ้างอิงความจริงสุดท้าย ซึ่งในตัวของมันเองอาจไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบความจริงจากหลักอ้างอิงใด ๆ อีก ขณะเดียวกัน การจะรู้ได้ว่าตนเองกำลังฝันอยู่ ย่อมต้องเกิดขึ้นภายหลังจากการตื่นขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตาม แม้แต่ “ความจริง” เช่นนี้ จวงจื่อก็ไม่อาจยอมรับได้เพราะในที่สุด ถ้ามนุษย์ไม่ได้มีสถานภาพทางญาณวิทยาที่เหนือกว่าสรรพชีวิตอื่น แม้ในภาวะตื่นก็ไม่อาจตัดสินว่าโลกแห่งความตื่นของมนุษย์คือโลกแห่งความจริง เพราะอาจเป็นเพียงโลกแห่งความฝันของผีเสื้อเท่านั้น แต่คำถามนี้ตอบไม่ได้ เพราะเมื่อเอาโลกแห่งความฝันของผีเสื้อมาทาบต่อกับโลกของจวงจื่อแล้ว จึงไม่อาจตอบได้ว่าฝ่ายใดกำลังฝัน ฝ่ายใดกำลังตื่นอยู่ ดังนั้น ย่อมตัดสินไม่ได้ว่าโลกแบบใดจริงแท้กว่ากัน นอกจากมนุษย์ต้องไม่ยอมรับว่าผีเสื้อฝันได้ ถึงแม้ว่าจะตอบไม่ได้ก็ตามก็ดูเหมือนว่า จวงจื่อไม่ได้สรุปว่า ไม่มีจวงจื่ออยู่จริง หรือไม่มีผีเสื้ออยู่จริง เพียงแต่การตัดสินใจเกี่ยวกับธรรมชาติของความรู้ของมนุษย์ไม่อาจยึดถือจริงจังได้มากกว่าโลกแห่งความฝัน ซึ่งต้องมีอะไรที่แตกต่างกันบ้างระหว่างจวงจื่อกับผีเสื้อ ทว่าความต่างต่างนั้นไม่ได้ถูกตัดสินกันง่าย ๆ ด้วยเกณฑ์ของมนุษย์เรา

ปรัชญาที่มีคำตอบสมบูรณ์เกี่ยวกับความจริงของโลกเป็นปรัชญาที่จำกัดตนในหลักอ้างอิงที่ใช้มนุษย์เป็นศูนย์กลางเท่านั้น กรอบแห่งเหตุผลทางตรรกะของมนุษย์ไม่อาจช่วยให้หลุดพ้นกฎเกณฑ์ของความจริงได้ แต่จินตนาการอาจปลดปล่อยให้ปัญญาก้าวขึ้นไปสู่ “ความจริง” อีกระดับหนึ่ง อันเป็นอิสระและสามารถปลดปล่อยมนุษย์ให้เป็นอิสระได้ นี่จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุผลที่นักปรัชญาจีนส่วนใหญ่พยายามหาคำตอบเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์จากคำถามชุดเดียวกัน คือ ทำอย่างไรมนุษย์จึงจะดำรงอยู่ในโลกได้ แต่จวงจื่อกลับสนใจที่จะเปลี่ยนกรอบคำถามใหม่ว่า โลกที่มนุษย์ดำรงอยู่นั้น เป็นเพียงสิ่งสร้างของมนุษย์เสียเอง ไม่ใช่ความจริงที่มีปัญหาที่ที่เหล่านักปรัชญาต้องช่วยคิดค้นวิถีทางเพื่อการแก้ไขปฏิรูปให้มีระเบียบ หากเราเปลี่ยนกรอบคำถามอีกครั้ง คำตอบแบบเดิมอาจไม่ใช่คำตอบที่ถูกต้องอีกต่อไป

3.2 ปรัชญาญี่ปุ่นและที่มา

เซน

ฉากไม่มีซ็อน เป็นหนึ่งในฉากที่ผู้ชมหลายท่านกล่าวถึงและให้ความสนใจมากที่สุดฉากหนึ่ง จนนำไปสู่การตีความต่าง ๆ อันเป็นฉากที่นีโอเข้าพบเทพพยากรณ์ในห้องอาร์ทเมนต์แห่งหนึ่งในโลกเมทริกซ์ ขณะเข้าไปในตัวอาคารและกำลังรอน้ำห้องอยู่นั้นจึงเหลือบเห็นเด็กผู้ชายโกนผมคนหนึ่งกำลังถือซ็อนและจ้องมองขณะที่ซ็อนกำลังโค้งงอและกลับคืนสภาพไปมาและให้นีโอได้เห็นและกล่าวว่า “อย่าพยายามงอซ็อนนั้น มันเป็นไปได้ แต่จงพยายามตระหนักถึงความเป็นจริงแทนดีกว่า”

นีโอกล่าวถาม : “ความเป็นจริงอะไร”

เด็กผู้ชาย : “มันไม่มีซ็อน แล้วคุณเห็นว่า ไม่ใช่ซ็อนหรือที่งอ แต่เป็นตัวคุณต่างหาก”

ด้วยบทสนทนาชวนให้เกิดความสงสัยแก่ผู้ชมนี้ประกอบทำให้ทราบว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกับบทสนทนาของกลุ่มพระภิกษุหนึ่งที่กำลังถกเถียงเรื่องการปลิวไหวของธง อันนำไปสู่การเกิดปริศนาธรรม ในเรื่องของ การยึดมั่นถือมั่นและการปล่อยวาง มีเนื้อหา ดังนี้

พระอาจารย์เซน “ฮู่เหิง” (เว่ยหล่าง) สังฆปริณายกองค์ที่ 6 แห่งแผ่นดินจีนในสมัยราชวงศ์ถัง ได้จำวัดอยู่ที่วัดฝ่าซิ่ง ซึ่ง ณ ที่นั้น ท่านพบพระสองรูปซึ่งกำลังถกเถียงกันอย่างคร่ำเคร่งเกี่ยวกับเรื่องของ ธงและลม

พระรูปหนึ่งกล่าว : "เห็นชัด ๆ ว่าธงกำลังปลิวไหว"

พระอีกรูปหนึ่งค้านว่า : "เป็นลมต่างหากที่ไหว หากไม่มีลมธงจะปลิวได้อย่างไร"

พระทั้งสองรูปต่างยึดเหตุผลของตนเป็นหลัก ต่างโต้เถียงไม่หยุดโดยไม่มีใครยอมอ่อนข้อให้ใคร ในที่สุดอาจารย์เซนฮู่เหิงที่ฟังอยู่ด้านข้าง จึงกล่าวขัดขึ้นว่า

“มิใช่ธงไหว และมีใช้ลมไหว แต่เป็นใจของพวกท่านต่างหากที่ไหว”

เป็นการสะท้อน การยึดติด-ถือมั่นในสิ่งสมมุติได้เป็นอย่างดี ทำนองเดียวกับนิทานเซนอีกเรื่อง ที่ถึงแม้จะเป็นถึงพระระดับอาจารย์แล้วก็ตาม ก็ยังคงมีความยึดติดได้อย่างกรณีพระอุ้มผู้หญิงข้ามแม่น้ำ ความว่า วันหนึ่งพระอาจารย์เพื่อนกัน 2 รูป อาจารย์ "ตันซาน" กับ อาจารย์ "เอโดกิ" ได้เดินทางไปตามถนนเปียกและเพราะฝนกำลังตกหนัก และได้พบหญิงสาวสวยกำลังรื้ออจะข้ามแม่น้ำ อาจารย์ตันซานจึงเข้าไปอุ้มเธอข้ามฝั่ง

อาจารย์เอโดกิ จึงรู้สึกตกตะลึง และตกใจมาก แต่ไม่กล้าปริปากพูด จนกระทั่งตอนกลางคืน จึงครุ่นคิด หนักอกหนักใจ นอนไม่หลับ

ถามพระอาจารย์ต้นซาน : “พระเจ้าแต่ต้องผู้หญิงไม่ได้ โดยเฉพาะสาวงามเช่นนั้นยิ่งเป็นอันตราย
ทำไมท่านกล้าทำถึงขนาดนั้น”

อาจารย์ต้นซานตอบ : “อาตมาวางโยมไว้ที่นั่นตั้งนานแล้ว แต่ท่านยังอุ้มโยมอยู่หรือนี้”

เรื่องพระอุ้มผู้หญิงข้ามแม่น้ำนี้แสดงให้เห็นว่า วิธีคิดของอาจารย์ต้นซานได้ก้าวข้ามพ้นจากการแยกแยะของสมมติบัญญัติ ซึ่งในที่นี้คือกฎพระวินัย ไปสู่แก่นแท้ของหลักธรรมคือการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ในขณะที่อาจารย์เอโดกียังคงยึดติดกับสมมติบัญญัติอยู่ หรือกล่าวได้ว่าอาจารย์ต้นซานได้ปลดปล่อยตัวเองจากบัญญัติทางโลกในขณะที่อาจารย์เอโดกีนั้นยังไม่ไปถึงไหน ยังคงติดข้องอยู่ในบัญญัติ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าบางทีมนุษย์ยึดติดกับกฎเกณฑ์เกินไป ไม่ได้มองสถานะหรือสถานการณ์ที่ควรจะเป็น จิตจึงไม่อาจหลุดพ้น แบบเดียวกับ ปรีศนาธรรม "ไม่มีช้อน" "ช้อนมันงอ เพราะจิตใจคุณต่างหากที่ (คิดว่า) งอ" แท้จริงแล้ว ช้อนไม่ได้มีอยู่ทั้งการงอของช้อนเป็นเพียงสิ่งสมมุติ ไม่จำเป็นต้องยึดมั่นถึงขนาดงอตามช้อน หรือ กลายเป็นช้อนไป กฎเกณฑ์แท้จริงจึงเป็นเพียงสิ่งสมมุติที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม ไม่ได้สร้างเพื่อให้ยึดติดมาเป็นกรงขังจิตใจตนเอง

บทที่ 4

สรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าปรัชญาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงที่สื่อจากภาพยนตร์นั้นมีแนวคิดที่ค่อนข้างแตกต่างไปจากปรัชญาของโลกตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด ในด้านความเป็นอัตตาและทัศนคติที่มีต่อการมองโลก แต่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงส่งผลให้เนื้อเรื่องภาพยนตร์ต้องมีตัวละครเอกหรือตัวละครสำคัญที่เป็นผู้อธิบายผ่านบทสนทนาเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจระดับหนึ่งเพื่อมารับชมภาคถัดไปได้ได้อย่างเข้าใจและไม่เสียรรถรส อย่างไรก็ตาม หากไม่มีการศึกษาก็ไม่สามารถคลี่คลายความสงสัยได้ทั้งหมดหากชมครั้งแรกและพยายามหาแก่นสารใด ๆ จากภาพยนตร์ ในฐานะที่เป็นสิ่งแปลกใหม่และมีความน่าสนใจไม่น้อย

ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix นั้นได้แสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของผู้กำกับในแง่ของความพยายามสื่อและสะท้อนแง่คิดเชิงลึกภายใต้รูปแบบภาพยนตร์นิยายวิทยาศาสตร์ที่ให้ความสนุกและดูสมจริง จนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาผู้ชมทั่วโลก ที่ชวนให้ได้แง่คิดอันเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ด้วยการสื่อนัยยะให้ตีความได้หลากหลายมิติ เช่น มิติทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ มิติทางสังคมวิทยา มิติทางรัฐศาสตร์ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางศาสนาคริสต์ มิติทางความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้า มิติทางด้านชีวิต จิตใจและการมีตัวตน มิติด้านแนวคิดทางปรัชญาตะวันตก และมิติด้านแนวคิดทางปรัชญาตะวันออก โดยสิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างลงตัวจนสามารถดำเนินเรื่องราวภาพยนตร์ได้อย่างมีเอกลักษณ์และทรงคุณค่า แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารแนวความคิดอันไร้พรมแดนและดูเหมือนนี้อาจเวลาเหล่านี้ได้เหมาะกับยุคสมัย ในฐานะที่กระแสโลกาภิวัตน์ยังส่งอิทธิพลต่อโลกอย่างมากในยุคปัจจุบัน จึงเป็นภาพยนตร์คุณภาพในความทรงจำแก่ผู้ชมที่แม้จะผ่านมาแล้วถึง 20 ปี นับตั้งแต่เริ่มออกฉายก็ตาม (นับถึงช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าทำบทความวิจัยนี้สำเร็จในปี 2019)

บรรณานุกรม

หนังสือ

ศีกฤทธิ์ ปราโมท, ม.ร.ว. (2554). **นิกายเซน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ดอกหญ้า 2000.

วิลเลียม เอร์วิน. (2553). **The Matrix : อัญมณีแห่งปัญญา**. แปลโดย อรวรรณ อบรมณ์. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ: วันเวลาด์.

ศุภสิทธิ์ เสร็จประเสริฐ, มยุรี ดำรงค์เชื้อ. (2546). **วิวาทะ THE MATRIX**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:

คุณพ่อ.

สมภาร พรหมทา. (2534). **พุทธศาสนายาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราช-

วิทยาลัย.

สุวรรณ สถาอานันท์. (2534). **ภูมิปัญญาวิชาเซ็น : บทวิเคราะห์คำสอนของปรมาจารย์โตเกิน**.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

สุวรรณ สถาอานันท์. (2556). **กระแสดารปรัชญาจีน : ข้อโต้แย้งเรื่องธรรมชาติ อำนาจ และจารีต**.

พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

อภิชัย โพธิ์ประสิทธิ์ศาสตร์. (2551). **พระพุทธศาสนายาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

เสถียร จันทิมาธร. (2547). **เส้นทางสาย ZEN**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเว็บไซต์

ว.วชิรเมธี. (2561). มองฝรั่งหยั่งถึง สังคมไทย. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2561. จาก

<https://goodlifeupdate.com/healthy-mind/dhamma/30007.html>

Jita. (2559). ต่ไปชาวตะวันตกจะหันมานับถือพระพุทธศาสนากันมากขึ้น!!!. เรียกใช้เมื่อ 19 กันยายน 2561. จาก

<https://www.winnews.tv/news/5818>

The Standard Culture. (2561). 19 ปีที่โลกได้รู้จัก The Matrix ภาพยนตร์ไซไฟแห่งยุค 90s. เรียกใช้เมื่อ 19 กันยายน 2561. จาก

<https://thestandard.co/the-matrix-19-years/>

(2560). พระพุทธศาสนาในตะวันตก ภาพรวมพระพุทธศาสนาในตะวันตก. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2561. จาก

https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=14211

(2560). สาเหตุที่ชาวตะวันตกหันมานับถือพระพุทธศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2561. จาก

https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=14226

(2561). พี่น้องชาวออสซี่: จากช่างทาสีสู่ผู้สร้าง The Matrix. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2562. จาก

<https://www.facebook.com/vintagemotionpicture/posts/1581958938553662>

"ฝันซ้อนจริง และ The Bug". เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2561. จาก

<http://www.matrix.siligon.com/tm01dream.html>

เมทริกซ์โดยสังเขป. เรียกใช้เมื่อ 19 กันยายน 2561. จาก

<http://www.matrix.siligon.com/tmbrif.html>

"Spoon Boy" : ปริศนาธรรม "ไม่มีซ้อน". เรียกใช้เมื่อ 2 เมษายน 2561. จาก

<http://www.matrix.siligon.com/tm04spoon.html>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นายกิตติพงษ์ เลิศบรรลือชัย
วัน เดือน ปี เกิด	28 กุมภาพันธ์ 2540
สถานที่เกิด	จ.กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	297 ถนนพระรามที่ 2 ซอย 42 แขวงบางมด เขตจอมทอง จ.กรุงเทพมหานคร 10150
ประวัติการศึกษา	
2558-ปัจจุบัน	ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์ คณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาเอเชียศึกษา ภาษาเลือก จีน
2552-2558	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เขตธนบุรี จ.กรุงเทพมหานคร สายศิลป์-คำนวณ

แบบโอนลิขสิทธิ์บทความวิจัย

สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า	นายกิตติพงษ์ เลิศบรรลือชัย
นักศึกษาชั้นปีที่ 4	วิชาเอกเอเชียศึกษา ภาษาจีน
ชื่อบทความวิจัย	ปรัชญาและแนวคิดเอเชียตะวันออกในภาพยนตร์ฮอลลีวูดเรื่อง The Matrix
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พิพัฒน์ สุยะ
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้	297 ถนนพระรามที่ 2 ซอย 42 แขวงบางมด เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10150
หมายเลขโทรศัพท์	092-4399596

ลิขสิทธิ์ของบทความวิจัยอันเป็นผลจากการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต ข้าพเจ้ายินดีโอนลิขสิทธิ์ตามมาตรา 17 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีกำหนดตลอดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์

ลงนามผู้โอน.....

(นายกิตติพงษ์ เลิศบรรลือชัย)

ลงนามผู้รับโอน.....

(.....)

24 เมษายน พ.ศ. 2562